

METROPOLITNÍ REGION

sdužení ochránců přírody

U školy 17, 250 67 Klecany

V Klecanech 17. prosince 2010

Adresát :

MŽP

odbor posuzování vlivů na životní prostředí

Vršovická 65

100 00 Praha 10

Č.j. : MS 13/10

Kód akce : MŽP 298

Vyř. : Bratka, Málek a kol.

Věc : Stanovisko k záměru „Řešení energetického využití organických odpadů a kalů z Prahy“, „Ražený technologický kanál pro kalové hospodářství Drasty“ hodnocení vlivů dle z. 100/01Sb. ve zn. pozd. př.

Jako sdužení s právní subjektivitou, jehož hlavním posláním je ochrana přírody, krajiny a životního prostředí, se k záměru „Řešení energetického využití organických odpadů a kalů z Prahy“ a „Ražený technologický kanál pro kalové hospodářství Drasty“, který je hodnocen dle z. 100/01Sb. ve zn. pozd. př. a je v kat. I., vyjadřujeme takto :

I. Podloží, geologické a hydrogeologické poměry

Neztotožňujeme se s optimistickým hodnocením vlivu na horninové podloží. Naopak máme zato, že během ražby technologického kanálu může dojít k negativnímu ovlivnění obytných a jiných objektů seismickými účinky z trhacích prací, zejména v prostoru přiblížení kanálu k povrchu v úseku přemostění údolí v Klecanech, u šachty 4 na Brnkách a pod sídlištěm Praha Bohnice.

Technologický kanál bude v prostoru Klecan i dalších katastrů ražen v břidlicích a drobách mladšího proterozoika. Tyto horniny představují z hydrogeologického hlediska kolektor s ryze puklinovou propustností, zvýšenou v přípovrchové zóně. Ražený kanál, protínající zvodnělé puklinové systémy a pukliny, bude představovat výrazný drenážní prvek, který může negativně ovlivnit všechny zdroje podzemní vody v trase (studny, vrty) a poměry podzemních vod v přírodně hodnotných i ostatních (zemědělských) částech krajiny v trase. Vzhledem ke stále nepříznivější bilanci podzemních vod v posledních letech se může jednat o výrazný a nenapravitelný důsledek realizace podzemního díla.

II. Doprava

Dokumentace EIA silně zkresluje stávající i předpokládanou intenzitu dopravy na silnicích II/608, II/2419, II/0083, III/2419, III/2425. Účelově manipuluje s intenzitou provozu na jednotlivých úsecích, takže výsledkem jsou hrubá zkrácení. Mj. z toho dovozujeme, že intenzita dopravy v kritických úsecích nevzroste o (ne)optimistických 40%, ale o 100%.

Nevyjasněná je rovněž problematika železniční přepravy, protože zatíží již tak nevalné životní prostředí prostředí obcí Měšice, Čakovice a města Kralupy n.Vlt.

III. Odpady

V dokumentaci hodnocení není uvedeno, zda primární odpady (zejm. surový směsný kal a shrabky) nejsou současně nebezpečnými odpady dle §4 zák. 154/10Sb. Neuvádí ani stanovení výhřevnosti organických odpadů (zejm. biomasy, kde nejsou uvedeny ani zdroje). V případě separátu z bioplynových stanic vedle jeho minimálního energetického potenciálu je rizikem obsah těžkých kovů a jiných nebezpečných látek.

Kromě kalů ÚČOV počítá záměr i s dopravou kalů z jiných (mimopražských) sídel, což by podle všeho bylo realizováno nákladní autodopravou. Představuje to nárůst přepravy, který však není nikde uveden.

Je také nezbytné do posuzování vlivů zahrnout celou likvidaci kalů, i když by se spalovací (energetická) fáze odehrávala odděleně, tj. mimo KH Drasty. Totéž platí pro zemědělskou aplikaci, o níž hovoříme zde také v části VI.3. Pro zemědělskou aplikaci kalu navíc chybí bakteriologická analýza a způsoby bakteriální pasterizace. Sterilizace „produktu“ je předpokládána jako samovolná. O bakteriální kontaminaci půdy nebo možném vlivu na pedofaunu (jako rozhodujícím faktoru pro úrodnost půd) není nikde ani zmínky.

Za spekulativní konstatování (není ostatně v dokumentaci zdaleka jediné) považujeme předpoklad (cit.) „využití produktu bude potenciálně možné, pokud tomu nebude bránit vztah k aktuální novele zákona o odpadech“. Neformálně zde tedy existuje varianta, že to možné nebude.

IV. Pachová kontaminace, ovzduší

Biofiltry jsou v dokumentaci označeny jako prvek, ovlivňující své okolí negativně. Protože účinnost biofiltrů není 100%, nýbrž nejvíce 75 – 85%, je zjevné, že pachové látky, znehodnocující ovzduší, budou unikat ve značném objemu. Přesnější údaje chybí, neboť chybí objektivní výpočet úniku kontaminujících látek. Je nutno je doplnit a nově zpracovat rozptylovou studii. O pachové kontaminaci ovzduší si lze udělat představu i ze současného pachového zamoření, které je způsobeno pouhými 5% každoročně na Drastech likvidovaného směsného kalu. Dokumentace připouští, že zápach bude obtěžovat obyvatele v okolí, ale současně sděluje, že tento vliv bude zanedbatelný. Neuvádí, že tento zápach není zdaleka jediný, který zde působí. Nepravidelné zamoření a pachová kontaminace, původem v okolních chemických a průmyslových závodech, doprava vč. letecké a potenciálně i lodní, spolu s pravidelnou (cca 10x ročně vždy po dobu cca 1 týden) zemědělskou aplikací kalů z KH Drasty, močůvky, hnojůvky atp., velmi silně působí na zdraví obyvatel i jejich psychiku.

Nevyjasněné je působení emisí vodních par v objemu přes 85 t denně. Chybí informace o bakteriálním zatížení par, jejich zápachu a působení na místní mikroklima. Takový faktor se může mimořádně projevit mj. na ovocnářské produkci sadů ve Větrušicích, ale i v dalších zemědělských provozech.

K šíření pachové, bakteriální i jiné (toxické) kontaminace významně přispěje využívání vnitroareálové dopravy pásovými dopravníky nebo autosklápečkami, v dokumentaci bez dalších opatření. Dle nás není tato technologie přípustná. Ve stejném smyslu není vyhodnocen vliv třídění, drtičů a uskladnění.

V. Havárie

Zjišťovací řízení mimo jiné stanovilo nutnost zabývat se havarijními stavy, které by případně za provozu mohly nastat. Tato část je nedostatečná a je ji nutno doplnit samostatnou Analýzou rizik ve fázi hodnocení vlivů, nikoliv až v rámci stavebního řízení. O tom, jaké havárie by mohly nastat, existují konkrétní představy, přičemž naplnění některých z nich by samo o sobě stačilo k zamítnutí záměru. Mj. chybí vyhodnocení vzniku bioplynu a jiných látek za provozu potrubí a rizika z toho plynoucí.

VI. Přírodní hodnoty území

VI.1. Krajinný ráz

Zpracovatel hodnocení krajinného rázu se přidržel osvědčených metodik, po formální stránce je tedy hodnocení přijatelné. Bohužel však chybí údaj o tom, co vlastně předmětem hodnocení je, protože až na jednu nevýraznou vizualizaci KH a foto kalového „mostu“ není zjevné, jaké objekty jsou předmětem hodnocení krajinného rázu. Kromě toho je nezbytné doložit hodnocení krajinného rázu v případném územním a stavebním řízení k projektové dokumentaci, z níž teprve bude patrný skutečný charakter nadzemních objektů. Objekt „přemostění“ v údolí do Klecánek pak svým provedením patří do historie průmyslových objektů 19. a první pol. 20. století. Jeho provedení považujeme z hlediska ochrany krajinného rázu za nepřípustné.

VI.2. Biota

Biologické posouzení je zpracováno naprosto nedostatečně a povrchně. Zpracovatel, který jinak je známým biologem (např. v programu *Astacus*) v daném případě úkol nezvládl. Například v popisu šachty 2 u Císařského ostrova nezmínil, že Trojská kotlina a její vltavské břehy jsou biotopem několika velmi vzácných druhů, jak zvláště chráněných uvedených ve vyhlášce, tak i dalších, v některých případech uvedených v Červeném seznamu ohrožených druhů ČR. Mj. se jedná např. o velmi vzácného tesaříka *Rhamnusium bicolor*, dlouhodobě těžce postihovaného mnoha činnostmi, který se vzácně vyskytuje i oblasti s šachtou 2. O transferu tohoto i dalších druhů nemůže být vůbec řeči, lze jej jedině zahubit.

Také popis lokality k přemostění v Klecanech-Klecánkách prokazuje, že autor věnoval lokalitě jen několik okamžiků. Vzhledem k tomu, že místa výstupů tunelu na přemostění jsou lokalizována jen přibližně a při stavbě bude nutně dotčeno i okolí, je i tomuto místu třeba věnovat širší pozornost. Předmětné místo je v Dolním Povltaví jedním z mála biotopů významného rostlinného geofytu, silně ohroženého křivatce českého (*Gagea bohemica*). Stejně jako v případě výše uvedeného druhu, transfer nelze bez rizika zániku provést.

Výčet druhů v areálu kalových polí zahrnuje pouze obligátní druhy, což rovněž prokazuje nepatrný časový prostor, věnovaný průzkumu. I kdyby byl průzkum prováděn po celé první pololetí 2010 (což ale popíráme), naše sdružení disponuje sice nepravidelnými, ale dlouhodobými pozorováními po dobu třiceti roků. Za toto období se pochopitelně flora i fauna území měnila, i to však je nezbytné v posouzení uvést. Je nutné uvádět také popis bioty bližšího okolí, protože mezi okolím a areálem kalových polí probíhala a probíhá trvalá lokální migrace.

Mezi zvláště chráněné druhy, které se v areálu KH Drasty a v jeho blízkém okolí (do cca 200 m) vyskytují jak fakultativně, tak i trvale, mimo druhy v dokumentaci uvedené patří např. ještěrka obecná (*Lacerta agilis*), slepýš křehký (*Anguis fragilis*) a ropucha obecná (*Bufo bufo*), z ptáků například bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*) aj.

V příloze 1.18 chybí mapový podklad, resp. situace jednotlivých posuzovaných lokalit. Nedbale zpracované posouzení je obrazem celé dokumentace. Přibližně stejná péče, jaká je věnována stavu bioty, je věnována také lidskému zdraví a vlivům na ně.

VI.3. EVL, NATURA 2000

NPR Větrušické rokle jsou součástí soustavy NATURA 2000 (CZ0210279). Ignorování této skutečnosti, resp. její popření, je závažným nedostatkem. Vlastní realizace (fáze výstavby) pravděpodobně nebude mít bezprostřední dopady na stav chráněného území (ani to však nelze vyloučit, při známé nekázní dodavatelských firem při ukládání rubaniny a

dalších substrátů). Jinak tomu bude při provozu KH. Je ověřeno, že ze stávajícího KH jsou kaly dlouhodobě zemědělsky aplikovány, a to i v ochranném pásmu NPR. Na rezervaci to má pomalý, ale trvale negativní vliv. Protože složení těchto kalů není známo (známo je pouze provozovateli), jedná se o desítky let trvající porušování zvláštní ochrany.

Dokumentace EIA neuvádí způsoby komplexní likvidace kalů, postrádá tedy popis procesu finálního zpracování. V případě zemědělské aplikace se jeví jako pravděpodobná pokračující (již „osvědčená“) aplikace i v ochranném pásmu NPR. Přitom v záměru není obsaženo žádné zařízení na hygienizaci a odstraňování těžkých kovů (příp. jiného znečištění). Zemědělská aplikace se předpokládá i přes informaci o obsahu rtuti (desetkrát vyšší oproti povolenému množství).

Proto je nezbytné provedení hodnocení vlivu záměru na EVL, a to jak vlivu vlastního provozu, tak i zemědělské aplikace kalů. Je proto třeba vyhodnotit kumulativní a synergické efekty záměru na významné organismy, stanoviště a společenstva v NPR (viz také níže).

VII. Synergické a kumulativní efekty

Dokumentace sice uvádí některé jednotlivé zdroje hluku, imisí etc., ale hrubě opomíjí synergické, příp. kumulativní působení jednotlivých vstupů. V rámci prognózy se nezabývá záměrem budování nedalekého mezinárodního letiště Vodochody, rozšířením nedalekého letiště Ruzyně, umístěním severní varianty rychlostního silničního okruhu do Klecan, plánovaným nárůstem lodní dopravy, rozšiřováním lomu Klecany a dalšími záměry. Bagatelizuje nebo opomíjí všechny stávající abiotické faktory vč. dálkového přenosu imisí, technogenní urbanizace aj. Vyhodnocení synergických a kumulativních vlivů považujeme za nezbytné za podmínky, že žádný stávající ani prognózovaný zdroj nebude opomenut.

Hodnotitelé nejenže opomenuli zdroje snadno zjišitelné a prostorově vzdálenější, ale i ty nalézající se v bezprostřední blízkosti, pocházející z hlavního města Prahy v období socialismu. Jsou jimi zejména mohutné deponie a skládky stavebních sutí a rubaniny z výstavby metra a jiných pražských staveb (do nichž však bylo umístěno i množství neznámých a toxických odpadů), slévarenské strusky a popílek, zbytky z výroby plastů a půda zamořená těžkými kovy z doby využívání čs. armádou. Zmíněné staré zátěže představují i za současného stavu latentní rizika, která rozhodně není nutno doplňovat dalšími, zcela novými zatěžemi.

VIII. Vypořádání v rámci zjišťovacího řízení

V rámci zjišťovacího řízení byla námi vznesena řada připomínek, které nebyly vypořádány. Patří mezi ně např. vyhodnocení stavu půdy a podloží ve stávajícím areálu (stav je zcela neznámý), synergické a kumulativní efekty a vlivy na obyvatele v sociálně-kulturním a psychologickém slova smyslu.

IX. Územní plány

Zařízení na likvidaci odpadů obdobné velikosti není součástí územního plánu města Klecany ani ÚPVÚC. Dokumentace EIA více či méně viditelně směřuje likvidaci odpadních vod, tedy koncové zařízení technické infrastruktury, se zařízením na třídění a likvidaci dovážených odpadů (biomasa, organické odpady etc.). Beze změny ÚP Klecany považujeme realizaci záměru za nepřijatelnou. Hodnocení vlivů na životní prostředí, ať s jakýmkoliv závěrem, není schválenou změnou územního plánu.

X. Varianty

Zpracovatel hodnocení v části E. řeší záměr ve dvou variantách, přičemž nulovou variantu (ponechání ÚČOV na stávajícím místě) ihned a bez skutečného zdůvodnění zamítá. Jedná se proto o bezvariantní řešení, které jednoznačně odmítáme. Naopak požadujeme vyhodnocení variant, a to nejméně varianty nulové /referenční/, tedy ponechání kalového

hospodářství se stávající technologií na Císařském ostrově, nebo varianty zřízení nového kalového hospodářství rovněž na Císařském ostrově.

Vzhledem k umístění ÚČOV v aktivní inundaci je však třeba uvažovat i o dalších variantách, zejména o diverzifikaci provozů ČOV hlavního města, protože případné vyřazení velkého centrálního zařízení představuje značnou environmentální hrozbu. Považujeme za potřebné vybudování několika nezávislých ČOV, které převezmou velkou část provozu ÚČOV Císařský ostrov. Toto téma se v Praze objevuje již mnoho desítek let.

Protože však autoři hodnocení mnohoslovně ujišťují o téměř úplné neškodnosti záměru jak z hlediska havárií, tak z hlediska trvalých vlivů na životní prostředí a lidské zdraví, je třeba sledovat i další variantu, mimochodem pocházející přímo z MHMP. Je jí umístění nového kalového hospodářství s tunelem raženým od Císařského ostrova v identické trase, avšak ústícího na planině severně od Bohnic a západně od Dolních Chabech. Nespornou výhodou této varianty je podstatně menší vzdálenost od ÚČOV a tudíž flexibilnější obsluha a provoz, a zejména cca třetinové náklady na ražený tunel. Ušetřené prostředky mohou posloužit výstavbě dalších menších ČOV, jak je zmíněno v předchozím odstavci. Není třeba mít obavy o zdraví obyvatel a životní prostředí v Bohnicích a Dolních Chabrech, protože to zaručuje dokumentace EIA.

Závěr

Závěr k nepřímým souvislostem záměru

Nelze zpochybnit nutnost existence a modernizace ČOV obecně. Při detailním prostudování textu tohoto hodnocení je ovšem zjevné, že se nejedná pouze o hodnocení vlivů stavby sensu stricto, ale také o neformální hodnocení geopolitického významu sídel dotčených realizací díla, jejich obyvatel a samospráv. Investor, resp. zpracovatel hodnocení se nezabývá názorem obyvatel Drast a okolních obcí, nýbrž oznamuje, že tento záměr je jediný možný pro hlavní město a MČ Troja. Vymístění KH, příp. celé ÚČOV z Prahy má povahu imperativu. Obyvatelé Prahy jsou tedy chápáni jako vyšší kasta oproti zaostalému obyvatelstvu v okolí města. Tento trend je dlouhodobý v souvislosti s většími investicemi, např. s dopravními stavbami. Vymístování nežádoucích provozů někam mimo Prahu "*někam kde to neškodí*" je často i místně politickou kartou zastupitelů Prahy i jednotlivých městských částí. Zejména oblast severně od Prahy je cca od 60. let minulého století označována za krajinu likvidovanou, znehodnocenou atp., kde další problémové provozy již nemohou stav životního prostředí a obytnost území nijak zhoršit. To se projevilo např. v sedmdesátých letech právě v souvislosti s kalovými poli na Drastech, kdy si tehdejší NV HM Prahy politickou cestou vynutil průchod potrubního řadu přes přírodní rezervaci Klecanský háj, a to přes nesouhlas jak SÚPPOP (Státní ústav památkové péče a ochrany přírody), tak národního výboru v Klecanech. Umístění kalovodu bylo i podle tehdejších předpisů provedeno nezákonným způsobem. Nátlak tehdejšího vedení HMP vyústil ve zrušení rezervace, a to jen proto, aby potrubí mohlo být položeno. Jednoznačně odmítáme i dnes hrát podobnou hru na politický příkaz a být poslušnými nevolníky.

Je také nezbytné již v této fázi přípravy stavby zveřejnit relevantní údaje o předpokládané finanční náročnosti díla. Přesnější údaje nejsou k dispozici, neověřené informace se pohybují mezi 5 až 17 miliardami Kč. I bez velké analýzy je možno předpokládat, že realizace KH Drasty si vyžádá takové finanční zabezpečení, se kterým je varianta nulová nebo varianta nového KH Císařský ostrov absolutně nesouměřitelná. Existují však informace, že realizace KH Drasty je navrhována právě pro svou enormní finanční náročnost. To je předmětem pozornosti i v ekonomických a politických kruzích státu, tedy mimo problematiku hodnocení vlivů na životní prostředí.

Zákonná lhůta pro vypracování připomínek a stanovisek k dokumentacím EIA obecně i k této konkrétní dokumentaci je příliš krátká na to, aby všechny zde uvedené skutečnosti mohly být také všestranně doloženy formou oponentních posudků. Nicméně jedná se o

skutečnosti buď již dříve doložené, nebo objektivně doložitelné. S podstatnými okolnostmi se musí vypořádat také zpracovatel posudku. Ani v případě vydání kladného stanoviska příslušným orgánem nebudeme souhlasit s vydáním územního rozhodnutí, kde kromě environmentálních důvodů rozhodně zviditelníme ekonomické aspekty tohoto megalomanského záměru.

Závěr k přímým souvislostem záměru

Za nepřipustné považujeme rozdělení záměru do dílčích částí (EIA PHA 154, MZP 298, a další dělení na míšení „produktu“ a spotřebu „produktu“). Vzhledem ke konstatování v bodech I. až X. tohoto stanoviska trváme na nepřijatelnosti záměru a odmítáme pozitivní výstupy hodnocení vlivů. Dokumentace hodnocení vlivů nejen manipuluje s fakty a zkreslené předpoklady vydává za ověřená fakta, ale kromě toho výslovně popírá skutečnosti, např. v případě tvrzení o aktuálním nefungování KH Drasty. Na příkladu jediné části dokumentace, tj. na biologickém posouzení, které neuvádí všechny skutečnosti a vyznívá pozoruhodně optimisticky, lze zviditelnit i ostatní části hodnocení, které obdobným způsobem operují se sociálně-ekonomickými a environmentálními faktory, obytností území a územním plánováním, hygienou, lidským zdravím, volnočasovým využitím krajiny a s kulturou v širším slova smyslu.

Dokumentaci záměru „Řešení energetického využití organických odpadů a kalů z Prahy“ a „Ražený technologický kanál pro kalové hospodářství Drasty“ je třeba vrátit předkladateli dle ustanovení §8 odst. 5 zákona 100/01Sb. o posuzování vlivů staveb a činností na životní prostředí, posoudit z hlediska synergických efektů a posoudit variantně dle ustanovení § 45i zák. 114/92Sb. ve zn. pozd. předpisů. Variantami jsou :

Var. 0 – stávající KH ÚČOV Císařský ostrov

Var. 1 – nové KH ÚČOV Císařský ostrov

Var. 2 – nové KH Bohnice – Dolní Chabry

Var. 3 – nové KH ÚČOV Císař. ostrov + paralelní nové ČOV v Praze vč. KH

Záměr ve variantě nové KH Drasty považujeme za nepřijatelný.

Za sdružení

Jaromír Bratka

Frant. Málek

Statutární zástupci

Rozdělovník :

1. adresát
2. město Klecany
3. obec Větrušice
4. obec Vodochody-Hoštice
5. obec Husinec-Řež
6. KÚSK – OŽP
7. AOPK ČR
8. a/a